

اولویت‌بندی وضعیت شاخص‌های امنیت اجتماعی و رتبه‌بندی استان‌های کشور از نظر سطح امنیت اجتماعی با استفاده از روش تحلیل رابطه‌ای خاکستری (GRA)

تاریخ پذیرش: ۹۳/۶/۱۵

تاریخ دریافت: ۹۲/۱۲/۱۰

علی محمدی^۱، یاسر امیری^۲، محمود جویری^۳

از صفحه ۷ تا ۳۴

چکیده

زمینه و هدف: امنیت از نیازهای اصلی انسانی محسوب شده و اهمیت این امر تا اندازه‌ای افزایش یافته است که به تعبیر برخی، کارویژه بی‌بدیل دولت‌ها، ایجاد و حفظ امنیت است. هدف اصلی این پژوهش؛ اولویت‌بندی وضعیت شاخص‌های امنیت اجتماعی در کشور و همچنین رتبه‌بندی استان‌های مختلف بر اساس این شاخص‌ها است تا ضمن تعیین آن دسته از شاخص‌های امنیت اجتماعی نیازمند توجه بیشتر، استان‌هایی که از نظر امنیت اجتماعی در سطح مطلوبی قرار ندارند، برای سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی مشخص شوند.

روش‌شناسی: این پژوهش از نظر ماهیت، توصیفی و از لحاظ هدف، کاربردی است. داده‌های مربوط به وضعیت شاخص‌های امنیت اجتماعی از سالنامه آماری کشور استخراج شده و با استفاده از روش تحلیل رابطه‌ای خاکستری اولویت‌بندی شده‌اند. همچنین استان‌های کشور با توجه به شاخص‌های مذکور رتبه‌بندی شده‌اند.

یافته‌ها: یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که پنج شاخص سرقت از اماکن دولتی، قتل عمد، تصادفات برون‌شهری، قاچاقچیان دستگیر شده در زمینه مواد مخدر، ضرب و جرح و صدمه، دارای کمترین درجه رابطه‌ای خاکستری هستند. همچنین استان‌های سمنان، قم، همدان، سیستان و بلوچستان و خراسان رضوی از درجه رابطه‌ای خاکستری پایین‌تری برخوردار هستند.

نتیجه‌گیری: بر اساس نتایج تحقیق؛ شاخص‌های مذکور از وضعیت نامناسب‌تری در مقایسه با سایر شاخص‌های امنیت اجتماعی برخوردار هستند و توجه بیشتر مسئولان و برنامه‌ریزان را به منظور بهبود وضعیت این شاخص‌ها در راستای ارتقای سطح امنیت اجتماعی کشور می‌طلبد. همچنین استان‌های فوق در وضعیت مطلوبی از امنیت اجتماعی قرار نداشته و به عنوان استان‌های با امنیت اجتماعی کمتر شناخته شده‌اند.

واژه‌های کلیدی: امنیت، امنیت عمومی، امنیت اجتماعی، شاخص‌های امنیت اجتماعی، تحلیل رابطه‌ای خاکستری (GRA)

۱. دانشیار دانشکده اقتصاد، مدیریت و علوم اجتماعی دانشگاه شیراز

۲. دانشجوی دکتری مدیریت سیستم دانشگاه شیراز (نویسنده مسئول)، YaserAmiri@Shirazu.ac.ir

۳. کارشناسی ارشد مدیریت صنعتی دانشگاه شیراز

شاید نتوان زمانی را یافت که در آن انسان به نیازهایی مانند خوراک، پوشاک و مسکن توجه کرده باشد اما به دنبال امنیت نبوده باشد. حتی می‌توان ادعا کرد که یکی از دلایل پیوستن انسان به دیگران و ایجاد جامعه، افزایش امنیت بوده است. برداشت سنتی از مفهوم امنیت، به «عدم تهدید نظامی» اشاره داشته است. اما در گذر زمان، «عدم تهدید و امنیت»، ابعاد سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و زیست‌محیطی به خود گرفته است (کریمایی، ۱۳۸۴). امنیت از اساسی‌ترین نیازهای بشر است و قدمتی به اندازه عمر بشر دارد و دولت‌ها برای تأمین این نیاز اساسی، همواره امنیت را اولویت اول سیاست‌های خود قرار داده و برای کسب، حفظ و گسترش آن تلاش می‌کنند (یاوری‌باقفی، صالحی‌صدقیانی و هاشمی، ۱۳۸۹). از گذشته‌های دور تاکنون انسان‌ها همواره در طول زندگی اجتماعی خویش در پی تحقق این آرزو بوده‌اند که تمامی افراد جامعه، حریم خویش را از هرگونه تعرض و تهدیدی، آزاد و ایمن حس کنند و بتوانند در سایه امنیت به سوی کمال و تعالی پیش روند؛ زیرا بدون امنیت در هیچ جامعه‌ای امکان رشد، ترقی و نیز شکوفایی استعدادها وجود ندارد. اهمیت امنیت تا جایی است که حضرت علی(ع) آن را به مثابه گواراترین نعمت، مایه رفاه زندگی و یکی از اهداف ذاتی و مأموریت‌های اساسی حکومت اسلامی دانسته است (جمالی و شایگان، ۱۳۹۰).

در دنیای امروز، امنیت اجتماعی از نیازها و ضرورت‌های پایه‌ای هر جامعه تلقی می‌شود که فقدان و یا اختلال در آن، پیامدها و بازتاب‌های نگران‌کننده و خطرناکی به دنبال دارد (بحری‌پور و رستگارخالد، ۱۳۹۲). بی‌تردید هیچ عنصری برای پیشرفت، توسعه و تکامل جامعه مهم‌تر از عنصر امنیت و تأمین آرامش در جامعه نیست و توسعه، خلاقیت و تحرک اجتماعی اثربخش، بدون امنیت اجتماعی امکان‌پذیر نخواهد بود. از این‌رو امنیت اجتماعی یکی از ضروری‌ترین نیازهای فرد، گروه و جامعه می‌باشد و ادامه حیات و بقای جوامع بدون آن مشکل و غیرممکن خواهد بود (کریمایی، مرادان و عباسی، ۱۳۸۹). به طوری که انسان مدنی برای زندگی در جامعه و دستیابی به مراتب بالای رشد، نیازمند امنیت و آرامش خاطر است که با رشد جرایم و انحرافات اجتماعی، زمینه‌های ناامنی و شکل‌گیری کجروی در سطح جامعه بیشترین دلهره را ایجاد می‌کند. از این‌رو امنیت اجتماعی برای احاد جامعه از بسیاری موضوعات دیگر

ضروری تر است (نادری، جاهد و شیرزاده، ۱۳۸۹).

امنیت، متکی بر دولت و ابزارهای رسمی حکومتی است و نیروهای حکومتی، مجریان اصلی در برقراری امنیت می‌باشند و در ایران، «پلیس» نقش و جایگاه ویژه‌ای در این زمینه دارد (نجات و یآوری، ۱۳۸۸). متأسفانه در کشور ایران «آسیب‌های اجتماعی» به طور عام و «انحرافات اجتماعی» به طور خاص، از پیچیده‌ترین و بغرنج‌ترین مسائل اجتماعی است که موجب نگرانی نخبگان علمی و سیاسی شده است (محبوبی‌منش، ۱۳۸۵). بر اساس ماده ۹۷ قانون برنامه چهارم توسعه، دولت مکلف است به منظور پیشگیری و کاهش آسیب‌های اجتماعی، نسبت به تهیه طرح جامع کنترل کاهش آسیب‌های اجتماعی، اقدام کند (قانون برنامه چهارم توسعه، ۱۳۸۳). امنیت اجتماعی و عمومی، بر سه رکن «جامعه، دولت و فرد» استوار است و به دنبال پاسداری از زندگی شهروندان در برابر آسیب‌های اجتماعی و ایجاد شرایط اطمینان بخش برای مردم می‌باشد که متولی آن وزارت کشور و بازوی اجرایی آن، پلیس است (محبوبی‌منش، ۱۳۸۵).

یکی از گام‌های اساسی برای بهبود وضع امنیت در جامعه، شناخت وضعیت موجود این شاخص، به منظور برنامه‌ریزی برای بهبود در صورت وجود کاستی‌های احتمالی است، بنابراین سوالات اصلی این پژوهش عبارت است از اینکه:

۱. کدام یک از شاخص‌های امنیت اجتماعی در وضعیت مناسبی قرار داشته و کدام شاخص‌ها از وضعیت مطلوبی برخوردار نمی‌باشند؟
۲. رتبه‌بندی استان‌های مختلف کشور با توجه به وضعیت شاخص‌های امنیت اجتماعی چگونه است؟

بیان مساله

نیروی انتظامی به عنوان بازوی اجرایی دولت در حوزه امنیت عمومی و اجتماعی، معضلات اجتماعی را در سه سطح؛ «آسیب‌ها، انحرافات و آشفتگی‌ها» دسته‌بندی کرده و اساس اقدامات خود قرار داده است. آسیب‌های اجتماعی، زاییده اختلالات و کارکردهای نادرست نظام‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی بوده و زمینه‌ساز و بستر شکل‌گیری انحرافات و جرایم اجتماعی می‌باشند. اگر آسیب‌ها مدیریت نشوند و به موقع

برطرف نگردند و اقداماتی برای بهبود آنها انجام نشود، به انحرافات اجتماعی تبدیل شده و احتمال تبدیل شدن آنها به جرم بالا خواهد رفت. شاخص‌های امنیت اجتماعی (مانند سرقت، قتل و چاقوکشی و...) و خرده فرهنگ‌های کجرو از این دسته می‌باشند. اگر انحرافات اجتماعی مدیریت نشوند و به موقع اقداماتی برای بهبود آنها انجام نشود، به آشفتگی اجتماعی تبدیل می‌شوند (محبوبی‌منش، ۱۳۸۵). با توجه به اینکه همواره گفته می‌شود؛ «پیشگیری بهتر از درمان است»، نیروی انتظامی برای پیشگیری از جرایم اجتماعی یا کاهش آنها، می‌بایست از وضعیت کنونی آنها آگاه باشد تا با توجه به شدت و خامت شرایط، بتواند اقدامات لازم را متناسب با آن انجام دهد (امانت، ۱۳۹۰).

به دلیل اهمیت امنیت اجتماعی و تحقق آن در جوامع مختلف، هر جامعه‌ای به فراخور امکانات و شرایط خود، نهادهایی را برای تأمین و تحقق کامل امنیت در جامعه ایجاد کرده است که هر یک وظایف خاصی را در این راستا بر عهده دارند و از جمله مهم‌ترین آنها می‌توان به نیروی انتظامی جوامع یعنی پلیس اشاره کرد (تاجران و کلاکی، ۱۳۸۸). نیروی انتظامی از سال ۱۳۸۶ مبادرت به اجرای طرح اجتماعی-انتظامی به منظور ارتقاء امنیت اجتماعی نموده و در راستای آن، اهدافی از جمله افزایش احساس امنیت شهروندان، کاهش دامنه شیوع کجروی‌ها و آسیب‌های اجتماعی، افزایش رضایت شهروندان از ناجا، کاهش پتانسیل وقوع کنش‌های اعتراض‌آمیز، پاک‌سازی سیمای کشور از کجروی‌ها و ناپهنجاری‌ها، افزایش روحیه نشاط و شادابی، انجام مأموریت ذاتی خود و فراهم نمودن زمینه رشد و بالندگی و پیشرفت فردی و جمعی را دنبال کرده است (عبدی، صارمی و ساعدی، ۱۳۸۷). در همین راستا، این پژوهش درصدد است به شناسایی آن دسته از شاخص‌های امنیت اجتماعی که بیش از بقیه به توجه مسئولان و برنامه‌ریزان نیازمند است، بپردازد. بدین منظور بر اساس سالنامه آماری کشور ۱۳۸۹، داده‌های مربوط به شاخص‌های امنیت اجتماعی استخراج گشته و با استفاده از روش تحلیل رابطه‌ای خاکستری^۱ (که می‌تواند از تعداد محدودی داده، یاد بگیرد و روابط غیرخطی پیچیده را مدل‌سازی کند و همچنین بدون در نظر گرفتن فرض‌هایی درباره توزیع جمعیت و واریانس نمونه‌های گرفته شده، از دقت بسیار بالایی برخوردار باشد) اولویت‌بندی شده‌اند تا مشخص گردد کدام شاخص‌ها نیازمند توجه بیشتر مسئولان

ذیربط به منظور بهبود وضعیت آن شاخص می‌باشد. همچنین وضعیت استان‌های مختلف کشور بر اساس شاخص‌های امنیت اجتماعی رتبه‌بندی شده است تا مناطقی که نیازمند توجه جدی‌تر است، برای سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان مربوطه مشخص شود. به همین دلیل در این تحقیق به رتبه‌بندی این شاخص‌ها با استفاده از روش خاکستری اقدام شده است.

مبانی نظری و پیشینه پژوهش امنیت

امنیت از جمله مفاهیم مطرح در علوم انسانی است که مانند بسیاری مفاهیم دیگر (جامعه، فرهنگ، ارزش) پیچیدگی و گنگ بودن خصیصه ذاتی و ماهوی آن است. پر رمز و راز بودن و فرو رفتن آن در هاله‌ای از پیچیدگی‌های نظری، ایدئولوژیکی و روزمرگی امنیت، تا جایی است که باری بوزان^۱ از نظریه‌پردازان برجسته در این باره بیان کرده است هر کوششی برای درک مفهوم امنیت، بدون آگاهی کافی از تناقضات و نارسایی‌های موجود در خود این مفهوم ساده‌اندیشانه است (بوزان، ویور و ویلد،^۲ ۱۹۹۷). واژه امنیت^۳ در زبان انگلیسی از واژه امن^۴ گرفته شده که این واژه نیز از واژه لاتینی گرفته شده که به معنای «آسوده‌خاطر، بی‌خیال و سبکبار^۵» بوده است. امنیت به معنای نداشتن دلهره و دغدغه، رهایی از خطر، تهدید، آسیب و نگرانی یا وجود آرامش، اطمینان، آسایش و اعتماد است (طاهری، ربانی و ادیبی‌سده، ۱۳۹۱). به تعبیر ساده، امنیت به معنای «مصونیت از تعرض و تصرف اجباری بدون رضایت» است. در مورد افراد، امنیت به این معنا است که مردم هراسی نسبت به آزادی‌های مشروع خود نداشته، حقوق آنان به هیچ وجه به مخاطره نیفتد و هیچ عاملی حقوق مشروع آنان را تهدید نکند (نجات و یآوری، ۱۳۸۸).

زندگی جمعی انسان از نیاز به امنیت سرچشمه می‌گیرد. امنیت از مفاهیم بااهمیت، پیچیده و جدید در دنیای امروز و در بسیاری از مباحث سیاسی، اجتماعی و اقتصادی

1. Barry Buzan
2. Buzan, Wver & Wilde
3. Security
4. Secure
5. Securus

است که با رهایی از تهدید مرتبط است (مختاری، بلالی، میرفردی و حسینی‌اخری، ۱۳۹۱). همچنین امنیت یکی از مسائل اساسی مطالعات اجتماعی و بنیان روابط اجتماعی محسوب می‌شود. به کارگیری واژه امنیت دارای یک سابقه طولانی است که ریشه آن به قدمت تاریخ بشر است. این واژه توسط سیسرو^۱ و لوکریشس^۲ به یک حالت روان‌شناختی و فلسفی ذهنی یا احساس درونی آزاد شدن از غم و اندوه تعریف شده است (امانت، ۱۳۹۰). امنیت به عنوان یکی از نیازهای فطری انسان و آمیخته با ذات او همواره مورد توجه متفکران مکاتب فکری مختلف از جمله فلسفه، روان‌شناسی و جامعه‌شناسی بوده است و می‌توان گفت که قدمت شناخت علوم امنیتی به پهنای علم بشر بوده و هر اجتماعی از انسانها به تناسب نیازها و تحولات جامعه از آن بهره‌می‌برده است. به تعبیر برخی اندیشمندان، دلیل تن دادن به زندگی اجتماعی، امنیت اجتماعی است. وجود امنیت یکی از شاخص‌های کیفیت زندگی است و آسیب‌های اجتماعی از مهم‌ترین پیامدهای مختلف نامانی به شمار می‌رود (ضرابی، شرفی و زنگنه، ۱۳۹۱).

در تمام دوران حیات بشری، امنیت از عناصر اصلی نیازهای انسانی محسوب شده و در دوران مدرن اهمیت این امر تا اندازه‌ای افزایش یافته است که به تعبیر برخی، کارویژه بی‌بدیل حکومت‌ها در جامعه مدرن امروزی، ایجاد و حفظ امنیت در معنای وسیع آن است. امنیت در مفهوم عینی آن فقدان تهدید علیه ارزش‌ها است و در مفهوم ذهنی به معنای فقدان احساس ترس از این است که چنین ارزش‌هایی مورد حمله قرار گیرد (عبدی، شرافتی‌پور و سجادی، ۱۳۸۸). شخص با وجود امنیت، احساس راحتی کرده و برای اهداف قابل پیش‌بینی خود برنامه‌ریزی می‌کند، در حالی که همین شخص در حالت ناامنی قدرت برنامه‌ریزی و پیش‌بینی امور زندگی را ندارد (تاجران و کلاکی، ۱۳۸۸).

در سلسله مراتب نیازهای مازلو^۳ نیاز امنیت در سطح دوم از سطوح هفت‌گانه (پس از نیازهای فیزیکی) قرار می‌گیرد که نشان از اهمیت بالای آن دارد. اهمیت امنیت به حدی است که عده‌ای از اندیشمندان آن را مترادف با مفهوم «سلامتی» پنداشته‌اند و وجود آن را تضمین‌کننده بقای جامعه می‌دانند. به علاوه، امنیت یکی از پیش‌نیازهای

1. Cicero
2. Lucretius
3. Maslow

توسعه کشور است و با وضعیت فرهنگی جامعه ارتباط تنگاتنگی دارد (یزدانی و صادقی، ۱۳۸۹). هیچ عنصری برای پیشرفت، توسعه و تکامل جامعه و شکوفایی استعدادها، مهم‌تر از امنیت و تأمین آرامش لازم در جامعه نیست (روحانی، ۱۳۷۹). امنیت اجتماعی یکی از ابعاد تشکیل‌دهنده امنیت ملی است و هرچقدر که این بعد، نسبت به دیگر ابعاد نقش بیشتری داشته باشد، امنیت ملی پایدارتر می‌گردد (کریمایی، ۱۳۸۴). عده‌ای از صاحب‌نظران نیز به نوع دیگری از امنیت به نام امنیت عمومی اشاره کرده‌اند و معتقدند که پلیس برای برقراری امنیت عمومی و حفظ جان و مال مردم، وظیفه دارد با جرایم و آسیب‌های اجتماعی مقابله کند. هدف اصلی پلیس، برقراری نظم و قانون به منظور دستیابی به امنیت می‌باشد (نوبدکیا، ۱۳۸۵؛ محبوبی‌منش، ۱۳۸۵).

امنیت اجتماعی

مفهوم امنیت اجتماعی به مفهوم فنی کلمه برای اولین بار توسط اندیشمندانی چون باری‌بوزان و آل‌ویور^۱ مطرح گردید (بوزان، ویور و ویلد، ۱۹۹۷). برخی از صاحب‌نظران امنیت اجتماعی را توانمندی جامعه برای مراقبت از خصوصیات و ویژگی‌های بنیادین خود در شرایط تغییر و تهدیدات عینی و احتمالی تعریف کرده و بر ارتباط نزدیک میان هویت جامعه و امنیت اجتماعی تأکید می‌کنند. به عبارتی دیگر امنیت اجتماعی عبارت است از آرامش و آسودگی خاطری که جامعه و نظام سیاسی برای اعضای خود ایجاد می‌کند (رسولی و صالحی، ۱۳۹۰).

در تعریف دیگری آمده است که امنیت اجتماعی عبارت است از تأمین بخشی از وظایف ایجابی دولت در تأمین امنیت که توسط نیروی انتظامی به عنوان نماینده قانونی دولت در قالب وظایف و مأموریت‌ها صورت می‌پذیرد تا موجب مصونیت، فقدان جرم و جنایت، آسودگی خاطر و احساس امنیت اعضای جامعه در فعالیت‌های روزمره اجتماعی، محل‌های کسب و کار و تردد، زندگی خصوصی، تعاملات اجتماعی، حفظ ارزش‌های دینی و ملی، تأمین بخشی از رفاه و آسایش و در نهایت ارتقای منزلت اجتماعی آنان در شبکه تعاملات اجتماعی گردد (کریمایی، مرادان و عباسی، ۱۳۸۹). امنیت اجتماعی از نظر بوزان به حفظ ویژگی‌هایی اشاره دارد که بر اساس آن، افراد خود را به عنوان عضو

یک گروه اجتماعی قلمداد می‌کنند. به عبارت دیگر، امنیت اجتماعی مربوط به حفظ ویژگی‌هایی می‌شود که با جنبه‌هایی از زندگی فرد ارتباط پیدا کرده که هویت گروهی او را شکل می‌دهد (نبوی، حسین‌زاده و حسینی، ۱۳۸۹).

با توجه به اهمیت مقوله امنیت اجتماعی، صاحب‌نظران متعددی در این مورد به تعریف و نظریه‌پردازی پرداخته‌اند که در ادامه به مهم‌ترین این نظریات به اختصار اشاره می‌گردد:

بوزان برای نخستین بار اصطلاح امنیت اجتماعی را در کتاب «مردم، دولت‌ها و هراس» به کار برد. امنیت اجتماعی از نظر بوزان به حفظ ویژگی‌هایی اشاره دارد که بر اساس آن، افراد خود را به عنوان عضو یک گروه اجتماعی قلمداد می‌کنند یا به عبارتی با جنبه‌هایی از زندگی فرد ارتباط پیدا می‌کند که هویت گروهی او را شکل می‌دهد (بوزان، ۲۰۰۹).

دورکیم^۱ در نظریه همبستگی اشاره می‌کند که همبستگی به عنوان مهم‌ترین عامل تعیین‌کننده و خلاق در جامعه است و عنصر اصلی تداوم حیات اجتماعی، نظم اخلاقی است که شامل مجموعه‌ای از قواعد که بر روابط اجتماعی حکم فرما است. در نتیجه امنیت اجتماعی معلول نظم اخلاقی یا اخلاقیات مشترک است به گونه‌ای که با حضور ارزش‌ها و باورهای مشترک افزایش می‌یابد (کریمایی، مرادان و عباسی، ۱۳۸۹).

ال‌ویور در کتاب «هویت، مهاجرت و منشور جدید امنیت در اروپا» دست به مفهوم‌سازی مجدد از رهیافت پنج بعدی بوزان درباره امنیت زد. مدعای وی آن است که باید از رویکردی جامعه‌شناسانه به امنیت نگریسته شود و پس از تحلیل مبانی جامعه شناختی امنیت، به تعریف آن همت گمارد (بوزان، ویور و ویلد، ۱۹۹۷).

بر اساس نظریه روبنا-زیربنا ارائه شده توسط مارکس^۲، امنیت اجتماعی در ارتباط با کار معنا و مفهوم می‌گیرد، زیرا که انسان به موازی کار، امکان تعریف می‌یابد و امنیت اجتماعی به شرایطی اطلاق می‌شود که حرف و مشاغل گوناگون، استقلال و آزادی عمل خود را حفظ نمایند و با اختیار در تنظیم روابط تولیدی قادر به حمایت و دفاع از اعضای فرد در مقابل تهدیدها و آسیب‌های مختلف باشند. امنیت اجتماعی یعنی حفظ نیروهای

1. Durkheim
2. Marx

تولیدی در شرایطی که انسان‌ها بتوانند در عرصه‌های متعدد و متنوع روند تولید، به انسان بودن خود جامعه عمل بپوشانند (کریمی، مرادان و عباسی، ۱۳۸۹).

میران‌میتار^۱ برای ارزیابی امنیت اجتماعی از مدل سیستماتیک استفاده می‌کند و در این کار بر نظریه آنارشی اجتماعی بیلی^۲ تکیه می‌کند. وی تلاش می‌کند مسائل جامعه را بر اساس سطوح متفاوت (فرد، گروه، سازمان، اجتماع، جامعه، سیستم فراملی) تحلیل کند و از آنارشی (هرج و مرج) به جای تعادل به عنوان وسیله‌ای برای اندازه‌گیری حالات نظام استفاده کند (بحری‌پور و رستگارخالد، ۱۳۹۲).

پارسونز^۳ در نظریه سیستمی خود معتقد است که امنیت اجتماعی با حفظ و ادامه توانایی نهادهای جامعه برای انجام وظایف کارکردی‌شان فراهم می‌شود، یعنی امنیت اجتماعی با ایجاد و حفظ شرایطی بسترهای لازم را برای کارکرد نهادهای اجتماعی فراهم می‌نماید تا در انسجام جامعه نقش ایفا نمایند. امنیت اجتماعی از نهادهای جامعه‌پذیر ریشه گرفته و اعتماد، اطمینان، همکاری، همیاری از جمله شاخص‌های آن بوده و زور و قدرت در امنیت اجتماعی ابزار کارآمد نخواهد بود، بلکه ابزارهای اطلاع‌رسانی و آموزش مفید می‌باشند. از نظر پارسونز مهم‌ترین بعد امنیت اجتماعی، امنیت فرهنگی است که خرده نظام‌های اجتماعی به آن احتیاج دارند (کریمی، مرادان و عباسی، ۱۳۸۹).

پیشینه پژوهش

بر اساس جستجوهای صورت گرفته در پایگاه‌های علمی معتبر داخلی و خارجی، تا کنون پژوهشی که دقیقاً به اولویت‌بندی شاخص‌های امنیت اجتماعی یا رتبه‌بندی استان‌های کشور بر اساس شاخص‌های امنیت اجتماعی پرداخته باشد، صورت نگرفته است. لذا در ادامه به تعدادی از پژوهش‌هایی اشاره شده است که به نوعی موضوع امنیت اجتماعی در آنها مورد تاکید بوده است.

اولسن و هاودن^۴ (۲۰۰۷) در پژوهشی با عنوان ایمنی اجتماعی: مفاهیم، مرزها و

1. Miran Mitar

2. Bailey

3. Parsons

4. Olsen & Hovden

معضلات آن، امنیت اجتماعی را در رابطه با ایمنی‌های مرتبط با زمینه‌هایی از قبیل امنیت ملی، سازگاری با توسعه محیط زیست، امنیت انسانی و مدیریت حادثه و اعمال جنایی مرتبط دانسته است.

مختاری، بلالی، میرفردی و حسینی اخگری (۱۳۹۱) به بررسی عوامل اجتماعی و فرهنگی مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی در شهر یاسوج پرداخته‌اند. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که تفاوت معناداری میان افراد جوان و افراد مسن، میان افراد مجرد و متأهل، میان اقوام مختلف از نظر احساس امنیت اجتماعی وجود دارد. همچنین، رابطه مستقیم و معناداری بین متغیرهای مستقل پایگاه اقتصادی-اجتماعی، اعتماد اجتماعی، میزان دینداری، نگرش نسبت به عملکرد پلیس و متغیر وابسته میزان احساس امنیت اجتماعی دیده شده است.

ضرابی، شرفی و زنگنه (۱۳۹۱) در تحقیق خود به سنجش عوامل مؤثر بر احساس امنیت شهروندان شهر مشهد با تأکید بر عملکرد پلیس و رسانه‌های جمعی پرداخته‌اند. نتایج بیانگر آن است که بین احساس امنیت شهروندان و شاخص‌های عملکرد رسانه‌ها و عملکرد پلیس رابطه معناداری وجود دارد.

ابراهیم‌زاده، یاری، فراهانی و صحرایی (۱۳۹۲) پژوهشی با هدف بررسی احساس امنیت شهروندان زاهدان با تأکید بر عملکرد پلیس انجام داده‌اند. نشان می‌دهد که بین نگرش به فعالیت‌های اجتماعی پلیس و میزان احساس امنیت شهروندان رابطه معناداری وجود دارد. اما بین سن و احساس امنیت شهروندان تفاوت معناداری وجود نداشته و بین نگرش به رفتار حرفه‌ای پلیس و میزان احساس امنیت شهروندان رابطه معناداری وجود ندارد.

تحقیق دیگری توسط هزار جریبی، سام‌آرام و حامد (۱۳۹۰) با هدف بررسی رابطه سرمایه اجتماعی و احساس امنیت در بین شهروندان تهرانی صورت پذیرفته است. یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که اعتماد نهادی بیشترین همبستگی را با احساس امنیت دارد و بعد از آن اعتماد تعمیم‌یافته و اعتماد بنیادی قرار دارند. هم‌چنین متغیرهای اعتماد اجتماعی و آگاهی و توجه بر احساس امنیت شهروندان تهرانی تأثیر مثبت دارد. به طور کلی نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که بین سرمایه اجتماعی و احساس امنیت رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

زین‌العابدین، نظری و احمدی‌ارکمی (۱۳۹۱) در پژوهشی به بررسی و شناسایی مؤلفه‌های اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و سیاسی و میزان تأثیرگذاری و اولویت‌بندی هر یک از این مؤلفه‌ها بر امنیت شهروندی در شهر رشت پرداخته است. یافته‌های تحقیق مبین اثرگذاری مسائل اجتماعی-فرهنگی و مسائل اقتصادی-سیاسی بر امنیت شهروندی شهر رشت است و میزان اثرگذاری مسائل اجتماعی-فرهنگی بر امنیت شهروندی شهر رشت بیش از مسائل اقتصادی-سیاسی است.

تأثیر اقدامات پدافند غیرعامل بر امنیت اجتماعی تهران بزرگ تحقیقی است که توسط خورشیدی، قنبری، زارع-مهدوی (۱۳۹۲) صورت گرفته است. نتایج نشان می‌دهد که تحلیل عاملی از وجود چهار عامل اصلی آموزش همگانی، مشارکت عمومی، تعامل با رسانه و فعالیت‌های علمی-اجتماعی حمایت می‌کند و بر اساس یافته‌های پژوهش پیشنهاد می‌شود سند راهبردی بر اساس روش‌های برنامه‌ریزی استراتژیک تهیه شود تا بر برنامه‌ریزی کوتاه‌مدت و بلندمدت، مشکلات مرتفع گردد.

حسین زاده، نواح و ساده میری (۱۳۹۱) به بررسی تأثیر عوامل اجتماعی سیاسی بر احساس امنیت در شهر ایلام پرداخته‌اند. بر اساس یافته‌های به دست آمده بین سن و احساس امنیت، همبستگی معنادار و معکوسی وجود دارد. همچنین بین میزان احساس امنیت بین زنان و مردان تفاوت معناداری وجود دارد و بین تحصیلات، اعتماد اجتماعی و بزه‌دیدگی با احساس امنیت رابطه وجود دارد اما بین رعایت حقوق شهروندی از سوی دولت و احساس امنیت رابطه وجود ندارد.

جمالی و شایگان (۱۳۹۰) در پژوهش خود به بررسی نقش تاکسی بی سیم بانوان بر احساس امنیت زنان تهرانی پرداخته‌اند. نتایج نشان داد که تاکسی بی سیم بانوان نقش موثری در افزایش احساس امنیت مالی، جانی و عاطفی زنان مسافر داشته است. همچنین ۹۶٪ پاسخگویان در این تاکسی‌ها احساس امنیت و آرامش دارند.

عدلی (۱۳۹۱) به ارزیابی عملکرد نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران در برقراری نظم و امنیت شهرستان بم با رویکرد مدیریت بحران پرداخته است. نتایج تحقیق حاکی از این است که عملکرد ناجا در حوزه های عملکرد انتظامی، آگاهی و راهور از منظر کل پاسخگویان از حد متوسط بالاتر است.

یاوری بافقی، صالحی صدقیانی و هاشمی (۱۳۸۹) به تعیین تاثیر قاچاق مواد مخدر بر امنیت ملی کشور پرداخته‌اند. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که بین قاچاق مواد مخدر و امنیت ملی ایران رابطه وجود دارد و چهار فرضیه مبنی بر اثرپذیری منفی ابعاد سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی امنیت ملی از قاچاق مواد مخدر مورد تایید قرار گرفته‌اند. تاجران و کلالی (۱۳۸۸) تاثیر عملکرد پلیس بر احساس امنیت شهروندان تهرانی را مورد بررسی قرار داده‌اند. یافته‌ها نشان می‌دهند که توانمندی پلیس یعنی قدرت سخت‌افزاری و تظاهری پلیس بر عوامل اخلاقی و فعالیت‌های اجتماعی ارجحیت دارد. آزمون فرضیات بیانگر آن است که بین دو متغیر توانمندی عملیاتی پلیس و فعالیت‌های اجتماعی پلیس با احساس امنیت شهروندان رابطه معناداری وجود دارد. همچنین اگر پلیس در نقش خود از رفتار حرفه‌ای شامل تعهد و صحت عمل، قانون‌مداری، عدم انجام پارتی‌بازی و عدم دریافت رشوه بهره‌بردار، شهروندان احساس امنیت بیشتری خواهند کرد.

عبدی، امین‌صارمی و ساعدی (۱۳۸۷) تاثیر اجرای طرح ارتقا امنیت اجتماعی بر اعتماد مردم به پلیس را مورد مطالعه قرار داده‌اند. یافته‌ها بیانگر آن است که میان طرح ارتقا امنیت اجتماعی و احساس امنیت مردم، کاهش جرایم، رضایت مردم، مشارکت مردم، قانون‌پذیری مردم و اقتدار پلیس رابطه معنادار وجود دارد.

بحری‌پور، ذوالفقاری و رستگار خالد (۱۳۹۱) به بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی در شهرستان کاشان پرداخته‌اند. نتایج نشان می‌دهد که سرمایه اجتماعی شهروندان بر احساس امنیت اجتماعی آنها تأثیرگذار است. همچنین متغیرهای آگاهی، اعتماد و مشارکت اجتماعی دارای اثرگذاری مثبت و متغیرهای سن و هنجار عمل متقابل دارای اثرگذاری منفی بر روی متغیر احساس امنیت اجتماعی هستند.

احمدی، عادل و امیری (۱۳۹۱) در پژوهش خود رابطه احساس بی‌نظمی و احساس ناامنی در بین شهروندان یاسوجی را بررسی کرده‌اند. نتایج نشان می‌دهد احساس بی‌نظمی بر احساس ناامنی تأثیر مثبت و مستقیم دارد و احساس بی‌نظمی قادر است ۶۸ درصد از تغییرات احساس امنیت را تبیین کند.

روش شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی و از نظر ماهیت یک تحقیق توصیفی است. قلمرو زمانی پژوهش، ۱۳۹۰-۱۳۸۹ می‌باشد. برای گردآوری آخرین داده‌ها پیرامون شاخص‌های امنیت اجتماعی از آمار منتشر شده در «سالنامه آماری کشور ۱۳۸۹» استفاده شده است که در مهرماه ۱۳۹۰ به چاپ رسیده است. اطلاعات مربوط به شاخص‌های امنیت اجتماعی در فصل سیزدهم این سالنامه به نام «امور قضایی» ارائه شده است. بر این اساس شاخص‌های امنیت اجتماعی مورد استفاده در این پژوهش مطابق با جدول زیر می‌باشد:

جدول (۱): شاخص‌های امنیت اجتماعی (سالنامه آماری کشور، ۱۳۹۰)

۱. قتل عمد	۹. سرقت از مغازه‌ها
۲. ضرب و جرح و صدمه	۱۰. سرقت از مراکز صنعتی و تجاری
۳. تهدید	۱۱. سرقت اتومبیل
۴. اجبار و اکراه	۱۲. سرقت موتور سیکلت و دوچرخه
۵. تظاهر به چاقو کشی	۱۳. سرقت لوازم خودرو
۶. مسموم کردن عمدی	۱۴. تصادفات درون شهری
۷. سرقت از اماکن دولتی	۱۵. تصادفات برون شهری
۸. سرقت از منازل	۱۶. قاچاقچیان دستگیر شده در زمینه مواد مخدر

روشی که در این پژوهش به منظور اولویت‌بندی شاخص‌های امنیت اجتماعی و همچنین رتبه‌بندی استان‌های کشور بر اساس وضعیت شاخص‌های امنیت اجتماعی به کار رفته است، روش تحلیل رابطه‌ای خاکستری است. در ادامه به معرفی این روش پرداخته می‌شود:

تحلیل رابطه‌ای خاکستری، یکی از روش‌های به کار رفته در تئوری خاکستری^۱ است. این تئوری، شاخص‌های ارزیابی را به صورت کمی با یکدیگر مقایسه می‌کند. این روش به داده‌های کم و محدودی نیاز دارد و می‌تواند گزینه‌های گوناگون را بر اساس شاخص‌های بسیاری مقایسه کند (بالاسوبرامانیان و گاناپاتی^۲، ۲۰۱۱). تحلیل رابطه‌ای خاکستری این ویژگی را دارد که می‌تواند از تعداد محدودی داده، یاد بگیرد و روابط غیرخطی پیچیده را مدل‌سازی کند (نگپال، یودین و کاور^۳، ۲۰۱۲). این روش بر اساس

1. Grey Theory
2. Balasubramanian & Ganapathy
3. Nagpal, Uddin & Kaur

میزان شباهت (تفاوت) گزینه مورد نظر با گزینه ایده‌آل می‌باشد (لی و لی^۱، ۲۰۱۱؛ هو^۲، ۲۰۱۰). اعتبار روش‌های سنتی که برای تحلیل‌های آماری به کار می‌روند، بر پایه پیش‌فرض‌هایی درباره توزیع جمعیت و واریانس نمونه‌های گرفته شده، می‌باشد. اما نمونه‌گیری می‌تواند بر قابلیت اطمینان و دقت نتایج تحلیل تأثیر بگذارد و در زندگی واقعی شرایطی وجود دارد که یا با پیش‌فرض‌های بالا سازگار نیست. از این رو استفاده از روش تحلیل رابطه‌ای خاکستری در این زمینه بسیار کارآمد است (نگپال، یودین و کاور، ۲۰۱۲).

مراحل مختلف این روش، به ترتیب عبارت است از (چَنگ، سای و چن^۳، ۲۰۰۳؛ کازانکولو، اِسَم، بایرامگلو، گاون و اُزگون^۴، ۲۰۱۱؛ نگپال، یودین و کاور، ۲۰۱۲): ایجاد سری‌های مقایسه و سری استاندارد؛ ایجاد ماتریس تصمیم نرمالایز شده؛ محاسبه سری استاندارد جدید؛ محاسبه تفاوت هریک از سری‌های مقایسه‌ای با سری استاندارد؛ محاسبه ضرایب رابطه‌ای خاکستری؛ محاسبه درجه رابطه‌ای خاکستری؛ اولویت‌بندی گزینه‌ها.

لازم به ذکر است که اولویت‌بندی نهایی بر اساس درجه رابطه‌ای خاکستری انجام می‌شود به گونه‌ای که هرچه قدر این مقدار بیشتر باشد بدین معناست که گزینه متناسب با آن، به میزان بیشتری می‌تواند الزامات را برآورده سازد.

یافته‌های پژوهش

در این بخش ابتدا به یافته‌های حاصل از اولویت‌بندی وضعیت شاخص‌های امنیت اجتماعی با استفاده از روش تحلیل رابطه‌ای خاکستری پرداخته شده و در ادامه استان‌های مختلف بر اساس مقادیر شاخص‌های امنیت اجتماعی رتبه‌بندی گردیده است. بخشی از داده‌های فصل ۱۳ سالنامه آماری کشور (۱۳۹۰) پیرامون وضعیت شاخص‌های امنیت اجتماعی مربوط به ۳۰ استان کشور مطابق جدول شماره دو می‌باشد:

1. Li & Li
2. Hou
3. Chang, Tsai, & Chen
4. Kazancoglu, Esme, Bayramoglu, Guven & Ozgun

جدول ۲: بخشی از داده‌های مربوط به شاخص‌های امنیت اجتماعی (سالنامه آماری کشور، ۱۳۹۰)

شاخص‌های امنیت اجتماعی							استان	ردیف
۱۶	۱۵	۱۴	.....	۳	۲	۱		
90	8674	17219	.....	2	3595	64	آذربایجان شرقی	۱
346	5069	9216	.....	33	2694	101	آذربایجان غربی	۲
131	1570	3008	.....	10	3971	23	اردبیل	۳
335	23171	24084	.....	0	3568	105	اصفهان	۴
74	9372	32361	.....	0	0	43	ایلام	۵
14	1262	1684	.....	1	0	48	بوشهر	۶
2085	1981	106354	.....	358	14040	381	تهران	۷
336	2169	2304	.....	0	5759	34	چهارمحال و بختیاری	۸
990	1726	2823	.....	90	409	4	خراسان جنوبی	۹
872	2812	23171	.....	1	3616	130	خراسان رضوی	۱۰
95	1223	1464	.....	0	2739	26	خراسان رضوی	۱۱
231	5198	16746	.....	0	0	181	خوزستان	۱۲
153	3120	3277	.....	3	746	15	زنجان	۱۳
547	4362	4379	.....	145	2595	16	سمنان	۱۴
33	2880	6656	.....	7	4317	133	سیستان و بلوچستان	۱۵
356	11731	24066	.....	0	6331	218	فارس	۱۶
247	4461	11271	.....	1	173	37	قزوین	۱۷
202	3719	5324	.....	0	4044	25	قم	۱۸
161	3082	2879	.....	2	39	37	کردستان	۱۹
227	4207	9349	.....	18	1887	107	کرمان	۲۰
77	4221	6606	.....	0	0	96	کرمانشاه	۲۱
147	1608	2264	.....	0	0	20	کهگیلویه و بویراحمد	۲۲
271	4352	9240	.....	0	648	51	گلستان	۲۳
374	9113	5044	.....	0	1119	51	گیلان	۲۴
339	4949	5341	.....	6	65	80	لرستان	۲۵
133	13509	13116	.....	0	21	58	مازندران	۲۶
276	4857	10280	.....	0	544	36	مرکزی	۲۷
223	2800	4528	.....	2	577	54	هرمزگان	۲۸
700	3269	4943	.....	16	2520	32	همدان	۲۹
261	2418	9119	.....	196	2710	21	یزد	۳۰
14	1223	1464	.....	0	0	4	حداقل مقدار شاخص	
2085	23171	106354	.....	358	14040	381	حداکثر مقدار شاخص	

یافته‌های حاصل از اولویت‌بندی شاخص‌های امنیت اجتماعی

پس از تشکیل ماتریس داده‌های اولیه مطابق با جدول شماره دو و بر اساس مراحل ذکر شده برای روش تحلیل رابطه‌ای خاکستری، نتایج حاصل از مراحل مختلف در جداول شماره سه الی شش ارائه شده است.

ماتریس نرمال شده داده‌های مربوط به شاخص‌های امنیت اجتماعی به صورت جدول شماره سه محاسبه شده است:

جدول ۳: ماتریس نرمال شده شاخص‌های امنیت اجتماعی

شاخص‌های امنیت اجتماعی							استان	ردیف
۱۶	۱۵	۱۴	.....	۳	۲	۱		
0.963	0.661	0.850	.....	0.994	0.744	0.841	آذربایجان شرقی	۱
0.840	0.825	0.926	.....	0.908	0.808	0.743	آذربایجان غربی	۲
0.944	0.984	0.985	.....	0.972	0.717	0.950	اردبیل	۳
0.845	0.000	0.784	.....	1.000	0.746	0.732	اصفهان	۴
.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
0.899	0.928	0.971	.....	0.994	0.959	0.867	هرمزگان	۲۸
0.669	0.907	0.967	.....	0.955	0.821	0.926	همدان	۲۹
0.881	0.946	0.927	.....	0.453	0.807	0.955	یزد	۳۰

سپس اختلاف بین هر یک از مقادیر ماتریس نرمال شده با مقادیر سری استاندارد محاسبه می‌شود:

جدول ۴: اختلاف بین سری استاندارد و سری مقایسه‌ای شاخص‌های امنیت اجتماعی

شاخص‌های امنیت اجتماعی							استان	ردیف
۱۶	۱۵	۱۴	.....	۳	۲	۱		
0.037	0.339	0.150	.....	0.006	0.256	0.159	آذربایجان شرقی	۱
0.160	0.175	0.074	.....	0.092	0.192	0.257	آذربایجان غربی	۲
0.056	0.016	0.015	.....	0.028	0.283	0.050	اردبیل	۳
0.155	1.000	0.216	.....	0.000	0.254	0.268	اصفهان	۴
.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
0.101	0.072	0.029	.....	0.006	0.041	0.133	هرمزگان	۲۸
0.331	0.093	0.033	.....	0.045	0.179	0.074	همدان	۲۹
0.119	0.054	0.073	.....	0.548	0.193	0.045	یزد	۳۰

بر اساس اختلاف محاسبه شده بین سری استاندارد و سری مقایسه، ضریب رابطه‌ای خاکستری محاسبه شده است.

جدول ۵: ضرایب رابطه‌ای خاکستری شاخص‌های امنیت اجتماعی

شاخص‌های امنیت اجتماعی							استان	ردیف
۱۶	۱۵	۱۴	....	۳	۲	۱		
0.965	0.747	0.869	....	0.994	0.796	0.863	آذربایجان شرقی	۱
0.862	0.851	0.931	....	0.916	0.839	0.795	آذربایجان غربی	۲
0.947	0.984	0.985	....	0.973	0.780	0.952	اردبیل	۳
0.866	0.500	0.823	....	1.000	0.797	0.789	اصفهان	۴
....	....	....	....	....	....	....	....	....
0.908	0.933	0.972	....	0.994	0.961	0.883	هرمزگان	۲۸
0.751	0.915	0.968	....	0.957	0.848	0.931	همدان	۲۹
0.893	0.948	0.932	....	0.646	0.838	0.957	یزد	۳۰

به منظور محاسبه درجه رابطه‌ای خاکستری ابتدا مقادیر مربوط به هر شاخص (به صورت ستونی) با یکدیگر جمع شده ($\sum \gamma_i$) و سپس بر تعداد استان‌ها (۳۰) تقسیم شده تا درجه رابطه‌ای خاکستری (Γ_j) برای هر شاخص به دست آید.

جدول ۶: درجه رابطه‌ای خاکستری وضعیت شاخص‌های امنیت اجتماعی

شاخص‌های امنیت اجتماعی	$\sum \gamma_i$	Γ_j	اولویت
اجبار و اکراه	27.633	0.921	۱۰
تصادفات برون‌شهری	26.088	0.870	۳
تصادفات درون‌شهری	27.589	0.920	۹
تظاهر به چاقوکشی	28.540	0.951	۱۵
تهدید	28.386	0.946	۱۳
سرقت اتومبیل	28.465	0.949	۱۴
سرقت از اماکن دولتی	25.576	0.853	۱
سرقت از مراکز صنعتی و تجاری	28.158	0.939	۱۲
سرقت از مغازه‌ها	26.706	0.890	۷
سرقت از منازل	26.636	0.888	۶
سرقت لوازم خودرو	28.730	0.958	۱۶
سرقت موتورسیکلت و دوچرخه	27.630	0.921	۱۱
ضرب و جرح و صدمه	26.401	0.880	۵
قاچاقچیان دستگیر شده در زمینه مواد مخدر	26.370	0.879	۴
قتل عمد	25.838	0.861	۲
مسموم کردن عمدی	27.351	0.912	۸

رتبه‌بندی استان‌ها بر اساس شاخص‌های امنیت اجتماعی

با توجه به اینکه جمعیت هر استان در میزان جرم و جنایت در آن استان می‌تواند نقش تعیین‌کننده‌ای داشته باشد، ابتدا مقادیر مربوط به شاخص‌های امنیت اجتماعی بر جمعیت (میلیون نفر) تقسیم شده است تا اثر جمعیت خنثی شود. در جدول (۷) جمعیت استان‌های کشور بر حسب میلیون نفر ارائه شده است:

جدول ۷: جمعیت استان‌های کشور (گزیده نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن، ۱۳۹۱)

ردیف	استان	جمعیت (نفر)	جمعیت (میلیون نفر)
۱	آذربایجان شرقی	3724620	3.72462
۲	آذربایجان غربی	3080576	3.080576
۳	اردبیل	1248488	1.248488
۴	اصفهان	4879312	4.879312
۵	ایلام	557599	0.557599
۶	بوشهر	1032949	1.032949
۷	تهران	12183391	12.183391
۸	چهارمحال و بختیاری	895263	0.895263
۹	خراسان جنوبی	662534	0.662534
۱۰	خراسان رضوی	5994402	5.994402
۱۱	خراسان شمالی	867727	0.867727
۱۲	خوزستان	4531720	4.53172
۱۳	زنجان	1015734	1.015734
۱۴	سمنان	631218	0.631218
۱۵	سیستان و بلوچستان	2534327	2.534327
۱۶	فارس	4596658	4.596658
۱۷	قزوین	1201565	1.201565
۱۸	قم	1151672	1.151672
۱۹	کردستان	1493645	1.493645
۲۰	کرمان	2938988	2.938988
۲۱	کرمانشاه	1945227	1.945227
۲۲	کهگیلویه و بویراحمد	658629	0.658629
۲۳	گلستان	1777014	1.777014
۲۴	گیلان	2480874	2.480874
۲۵	لرستان	1754243	1.754243
۲۶	مازندران	3073943	3.073943
۲۷	مرکزی	1413959	1.413959
۲۸	هرمزگان	1578183	1.578183
۲۹	همدان	1758268	1.758268
۳۰	یزد	1074428	1.074428

در جدول (۸) نتیجه حاصل از تقسیم مقادیر شاخص‌های امنیت اجتماعی بر جمعیت هر استان ارائه گردیده است:

جدول ۸: نسبت مقادیر شاخص‌های امنیت اجتماعی به جمعیت هر استان

شاخص‌های امنیت اجتماعی							استان	ردیف
۱۶	۱۵	۱۴	.....	۳	۲	۱		
24.16	2328.83	4623.02	.....	0.54	965.20	17.18	آذربایجان شرقی	۱
112.32	1645.47	2991.65	.....	10.71	874.51	32.79	آذربایجان غربی	۲
104.93	1257.52	2409.31	.....	8.01	3180.65	18.42	اردبیل	۳
68.66	4748.83	4935.94	.....	0.00	731.25	21.52	اصفهان	۴
.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
141.30	1774.19	2869.12	.....	1.27	365.61	34.22	هرمزگان	۲۸
398.12	1859.22	2811.29	.....	9.10	1433.23	18.20	همدان	۲۹
242.92	2250.50	8487.31	.....	182.42	2522.27	19.55	یزد	۳۰

مشابه آنچه برای اولویت‌بندی شاخص‌های امنیت اجتماعی گفته شد، رتبه‌بندی استان‌ها بر اساس داده‌های جدول (۸) انجام می‌گیرد. ماتریس نرمالایز شده داده‌های مربوط به شاخص‌های امنیت اجتماعی برای استان‌های مختلف کشور به صورت جدول (۹) محاسبه گردیده است:

جدول ۹: ماتریس نرمالایز شده

شاخص‌های امنیت اجتماعی							استان	ردیف
۱۶	۱۵	۱۴	.....	۳	۲	۱		
0.995	0.496	0.000	.....	1.000	0.791	0.996	آذربایجان شرقی	۱
0.963	0.450	0.000	.....	0.997	0.708	0.989	آذربایجان غربی	۲
0.967	0.605	0.243	.....	0.998	0.000	0.995	اردبیل	۳
0.986	0.038	0.000	.....	1.000	0.852	0.996	اصفهان	۴
.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
0.951	0.382	0.000	.....	1.000	0.873	0.988	هرمزگان	۲۸
0.858	0.339	0.000	.....	0.997	0.490	0.994	همدان	۲۹
0.972	0.735	0.000	.....	0.979	0.703	0.998	یزد	۳۰

سپس اختلاف بین هر یک از مقادیر ماتریس نرمالایز شده با مقادیر سری استاندارد محاسبه می‌گردد:

جدول ۱۰: اختلاف بین سری استاندارد و سری مقایسه‌ای شاخص‌های امنیت اجتماعی

شاخص‌های امنیت اجتماعی							استان	ردیف
۱۶	۱۵	۱۴	....	۳	۲	۱		
0.005	0.504	1.000	....	0.000	0.209	0.004	آذربایجان شرقی	۱
0.037	0.550	1.000	....	0.003	0.292	0.011	آذربایجان غربی	۲
0.033	0.395	0.757	....	0.002	1.000	0.005	اردبیل	۳
0.014	0.962	1.000	....	0.000	0.148	0.004	اصفهان	۴
....	....	....	....	....	....	....	....	....
0.049	0.618	1.000	....	0.000	0.127	0.012	هرمزگان	۲۸
0.142	0.661	1.000	....	0.003	0.510	0.006	همدان	۲۹
0.028	0.265	1.000	....	0.021	0.297	0.002	یزد	۳۰

بر اساس اختلاف محاسبه شده بین سری استاندارد و سری مقایسه‌ه، ضریب رابطه‌ای خاکستری محاسبه گردیده است.

جدول ۱۱: ضرایب رابطه‌ای خاکستری شاخص‌های امنیت اجتماعی

شاخص‌های امنیت اجتماعی							استان	ردیف
۱۶	۱۵	۱۴	....	۳	۲	۱		
0.990	0.498	0.333	....	1.000	0.705	0.993	آذربایجان شرقی	۱
0.931	0.476	0.333	....	0.994	0.631	0.979	آذربایجان غربی	۲
0.939	0.559	0.398	....	0.996	0.333	0.990	اردبیل	۳
0.973	0.342	0.333	....	1.000	0.771	0.991	اصفهان	۴
....	....	....	....	....	....	....	....	....
0.911	0.447	0.333	....	1.000	0.797	0.977	هرمزگان	۲۸
0.779	0.431	0.333	....	0.994	0.495	0.987	همدان	۲۹
0.946	0.654	0.333	....	0.959	0.627	0.996	یزد	۳۰

در نهایت، درجه رابطه‌ای خاکستری استان‌های مختلف کشور به صورت جدول (۱۲) محاسبه گردیده است:

جدول ۱۲: درجه رابطه‌ای خاکستری استان‌های کشور

رتبه	درجه رابطه‌ای خاکستری	استان
۲۴	0.854	آذربایجان شرقی
۱۳	0.832	آذربایجان غربی
۱۷	0.840	اردبیل
۸	0.816	اصفهان
۳۰	0.933	ایلام
۹	0.819	بوشهر
۲۳	0.852	تهران
۲۶	0.868	چهارمحال و بختیاری
۱۱	0.824	خراسان جنوبی
۵	0.808	خراسان رضوی
۶	0.809	خراسان شمالی
۲۸	0.872	خوزستان
۱۵	0.840	زنجان
۱	0.776	سمنان
۴	0.804	سیستان و بلوچستان
۷	0.813	فارس
۲۹	0.891	قزوین
۲	0.788	قم
۲۵	0.860	کردستان
۱۴	0.838	کرمان
۱۲	0.825	کرمانشاه
۱۹	0.842	کهگیلویه و بویراحمد
۲۱	0.846	گلستان
۱۶	0.840	گیلان
۱۸	0.841	لرستان
۲۲	0.849	مازندران
۲۷	0.871	مرکزی
۱۰	0.819	هرمزگان
۳	0.800	همدان
۲۰	0.845	یزد

نتیجه‌گیری

نتایج حاصل از اولویت‌بندی وضعیت ۱۶ شاخص امنیت اجتماعی با استفاده از روش تحلیل رابطه‌ای خاکستری نشان می‌دهد که پنج شاخص سرقت از اماکن دولتی، قتل عمد، تصادفات برون‌شهری، قاچاقچیان دستگیر شده در زمینه مواد مخدر، ضرب و جرح و صدمه (که دارای کمترین درجه رابطه‌ای خاکستری هستند) از وضعیت نامناسب‌تری در مقایسه با سایر شاخص‌های امنیت اجتماعی برخوردار هستند و توجه بیشتر مسئولان و برنامه‌ریزان را به منظور بهبود وضعیت این شاخص‌ها در جهت ارتقای سطح امنیت اجتماعی کشور می‌طلبد.

از بین شاخص‌های مورد بررسی، پنج شاخص سرقت لوازم خودرو، تظاهر به چاقوکشی، سرقت اتومبیل، تهدید و سرقت از مراکز صنعتی و تجاری (که دارای بیشترین درجه رابطه‌ای خاکستری هستند) در مقایسه با سایر شاخص‌های امنیت اجتماعی از وضعیت مطلوب‌تری برخوردار می‌باشند.

نتایج حاصل از رتبه‌بندی استان‌های مختلف کشور بر اساس وضعیت شاخص‌های امنیت اجتماعی حاکی از آن است که پنج استان سمنان، قم، همدان، سیستان و بلوچستان و خراسان رضوی (با کمترین درجه رابطه‌ای خاکستری) در وضعیت مطلوبی از امنیت اجتماعی قرار نداشته و به عنوان استان‌های با امنیت اجتماعی کمتر شناخته شده است.

همچنین بر اساس نتایج حاصل از رتبه‌بندی استان‌های مختلف کشور می‌توان گفت که پنج استان ایلام، قزوین، خوزستان، مرکزی و چهارمحال و بختیاری (با بیشترین درجه رابطه‌ای خاکستری) در مقایسه با سایر استان‌های کشور از نظر امنیت اجتماعی در وضعیت مطلوب‌تری قرار دارند و به عنوان استان‌های با امنیت اجتماعی بیشتر شناخته می‌شوند.

پیشنهادها

بر اساس یافته‌های حاصل از اولویت‌بندی وضعیت شاخص‌های امنیت اجتماعی پیشنهادات زیر جهت ارتقای سطح امنیت اجتماعی در شاخص‌های مذکور ارائه می‌گردد:

- افزایش ضریب ایمنی اماکن دولتی با استفاده از تدابیر و تمهیداتی نظیر افزایش میزان استفاده از دوربین‌های مدار بسته و RFID، نصب حفاظ مقاوم و مطمئن، استفاده از درب‌های ضد سرقت، نصب دوربین‌های با قابلیت دید در شب، تهیه فایل پشتیبان از تصاویر ضبط شده توسط دوربین‌ها، تجهیز سیستم‌های حفاظتی به برق اضطراری.
- فرهنگ‌سازی پیرامون آگاهی از علل و تبعات ناشی از قتل عمد به کمک رسانه‌ها، تصحیح شیوه‌های نادرست تربیتی، کنترل بافت محیطی محلات، آگاهی دادن به مردم نسبت به جرایم و شیوه‌های اقدام مجرمان.
- آموزش و نهادینه کردن فرهنگ رعایت قوانین و مقررات راهنمایی و رانندگی موازی با نظارت بیشتر نیروی انتظامی در این زمینه، تبدیل جاده‌های اصلی به بزرگراه و تبدیل بزرگراه‌ها به آزادراه، استفاده از سیستم‌های هوشمند نظیر تابلوهای پیام متغیر در جاده‌ها و پایگاه‌های اطلاعاتی در مورد سفر.
- اعمال کنترل شدیدتر در شهرهای مرزی کشور جهت تنگ کردن عرصه بر قاچاقچیان مواد مخدر، یافتن راهکارهای توسعه اشتغال، تشدید برخورد با قاچاقچیان، تسریع در اجرای احکام.
- آموزش و ایجاد تعهد به رعایت حقوق شهروندی جهت کاهش ضرب و جرح و صدمه ناشی از درگیری‌های خیابانی، پیشگیری از شکل گرفتن بسترهایی که رفتار پرخاشگرانه را بوجود می‌آورند، آموزش صحیح مدیریت رفتار پرخاشگرانه توسط خود فرد و اطرافیان. همچنین بر اساس یافته‌های حاصل از اولویت‌بندی شاخص‌های امنیت اجتماعی پیشنهادت زیر ارائه می‌گردد:
- سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی بلندمدت دولت و نیروی انتظامی در حوزه‌های مختلف به منظور بهبود وضعیت شاخص‌های امنیت اجتماعی در استان‌های سمنان، قم، همدان، سیستان و بلوچستان و خراسان رضوی.
- تدوین برنامه عملیاتی به منظور اجرای برنامه‌ها و سیاست‌های بلندمدت و ایجاد ضمانت اجرایی.

منابع

- ابراهیم‌زاده، عیسی؛ یاری، منیر؛ فراهانی، راضیه و صحرايي، احمد (۱۳۹۲). احساس امنیت شهروندان و عملکرد پلیس: مورد مطالعه شهر زاهدان، فصلنامه انتظام اجتماعی، ۱(۱)، ۳۶-۷.
- احمدی، سیروس؛ عادل، علیرضا و امیری، راضیه (۱۳۹۱). بررسی رابطه احساس بی‌نظمی و احساس ناامنی در بین شهروندان یاسوجی. پژوهش‌های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی، ۱(۳)، ۶۳-۸۰.
- امانت، حمید (۱۳۹۰). امنیت اجتماعی و ارائه الگوی سنجش آن. فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی، ۱۷۵-۱۴۶.
- بحری‌پور، عباس؛ ذوالفقاری، ابوالفضل و رستگارخالد، امیر (۱۳۹۱). بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی (مطالعه موردی شهرستان کاشان). پژوهش‌های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی، ۱(۴)، ۸۹-۱۰۹.
- بحری‌پور، عباس و رستگارخالد، امیر (۱۳۹۲). بررسی رابطه بین اعتماد اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی، فصلنامه مطالعات جامعه شناختی جوانان، ۴(۱۰)، ۲۶-۹.
- تاجران، عزیزاله و کلالی، حسن (۱۳۸۸). بررسی تاثیر عملکرد پلیس بر احساس امنیت شهروندان تهرانی. پژوهش‌های مدیریت انتظامی (مطالعات مدیریت انتظامی)، ۴(۴)، ۵۶۱-۵۸۶.
- جمالی، هاجر و شایگان، فریبا (۱۳۹۰). نقش تاکسی بی‌سیم بانوان بر احساس امنیت زنان تهرانی. فصلنامه مطالعات مدیریت انتظامی، ۱(۶)، ۹۵-۱۱۴.
- حسین‌زاده، علی حسین؛ نواح، عبدالرضا و سادهمیری زهرا (۱۳۹۱). بررسی تاثیر عوامل اجتماعی سیاسی بر احساس امنیت (مورد مطالعه: شهروندان شهر ایلام). پژوهش‌های مدیریت انتظامی (مطالعات مدیریت انتظامی)، ۷(۱)، ۴۰-۵۶.
- خورشیدی، عباس؛ قنبری، علی و زارع‌مهدوی، قادر (۱۳۹۲). تأثیر اقدامات پدافند غیرعامل بر امنیت اجتماعی تهران بزرگ با تاکید بر ماموریت معاونت اجتماعی ناجا، فصلنامه انتظام اجتماعی، ۵(۲)، ۶۶-۴۳.
- رسولی، رضا و صالحی، علی (۱۳۹۰). بررسی و تبیین عوامل مؤثر بر امنیت اجتماعی جوانان، فصلنامه دانش انتظامی، ۱۲(۲)، ۲۰۱-۱۶۵.

- روحانی، حسن (۱۳۷۹). امنیت عمومی، امنیت ملی و چالش‌های فراروی. راهبرد، ۲۰، ۷-۴۲.
- زین‌العابدین، یوسف؛ نظری، رضوان و احمدی ارکمی، ابوطالب (۱۳۹۱). مؤلفه‌های تأثیرگذار بر امنیت شهروندی در شهر رشت، فصلنامه انتظام اجتماعی، ۴(۲)، ۷۵-۹۴.
- ضرابی، اصغر؛ شرفی، زکیه و زنگنه، مهدی (۱۳۹۱). سنجش عوامل مؤثر بر احساس امنیت شهروندان شهر مشهد با تأکید بر عملکرد پلیس و رسانه‌های جمعی، پژوهش‌های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی، ۱(۲)، ۱۰۵-۱۲۳.
- طاهری، زهرا؛ ربانی، رسول و ادیبی سده، مهدی (۱۳۹۱). رابطه نقش پلیس و احساس امنیت در شهر اصفهان، پژوهش‌های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی، ۱(۱)، ۳۸-۲۱.
- عادل، علیرضا (۱۳۹۱). ارزیابی عملکرد نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران در برقراری نظم و امنیت شهرستان بم با رویکرد مدیریت بحران، پژوهش‌های مدیریت انتظامی (مطالعات مدیریت انتظامی)، ۷(۲)، ۲۵۳-۲۸۱.
- عبدی، توحید؛ شرافتی‌پور، جعفر و سجادی، غلامرضا (۱۳۸۸). تأثیر عملکرد پلیس اجراییات در افزایش احساس امنیت شهروندان مراجعه‌کننده به بوستان‌های تهران. فصلنامه مطالعات مدیریت انتظامی، ۴(۴)، ۵۸۷-۶۰۰.
- عبدی، توحید؛ امین‌صارمی، نوذر و ساعدی، علی محمد (۱۳۸۷). تأثیر اجرای طرح ارتقا امنیت اجتماعی بر اعتماد مردم به پلیس در محدوده مرکزی کرج، پژوهش‌های مدیریت انتظامی (مطالعات مدیریت انتظامی)، ۳(۳)، ۲۶۱-۲۸۱.
- قانون برنامه چهارم توسعه (۱۳۸۳). بخش سوم، فصل هشتم.
- کریمایی، امیراعظم (۱۳۸۴). تأملی در شناخت امنیت اجتماعی. فصلنامه دانش انتظامی، ۲۷، ۱۶۲-۱۳۹.
- کریمایی، علی؛ مرادیان، محسن و عباسی، علی (۱۳۸۹). نقش نیروی انتظامی در تأمین امنیت اجتماعی، فصلنامه دانش انتظامی، ۱۲(۲)، ۷-۵۰.
- محبوبی‌منش، حسین (۱۳۸۵). تأملی کوتاه درباره آسیب‌های اجتماعی به عنوان مسئله امنیت عمومی. فصلنامه دانش انتظامی، ۳۰، ۳۱-۹.
- مختاری، مریم؛ بلالی، اسماعیل؛ میرفردی، اصغر و حسینی اخگری، معصومه (۱۳۹۱). بررسی عوامل اجتماعی و فرهنگی مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی در شهر یاسوج.

- پژوهشهای راهبردی امنیت و نظم اجتماعی، (۲)، ۲۱-۴۰.
- مرکز آمار ایران (۱۳۹۰). سالنامه آماری کشور ۱۳۸۹. ۵۷۴-۵۸۲.
- مرکز آمار ایران، معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی ریاست جمهوری (۱۳۹۱). گزیده نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن.
- نادری، حمداله؛ جاهد، محمدعلی و شیرزاده، مهین‌دخت (۱۳۸۹). بررسی رابطه احساس امنیت اجتماعی و سرمایه اجتماعی: مطالعه موردی شهر اردبیل، مطالعات امنیت اجتماعی، ۲۱، ۸۷-۵۹.
- نبوی، سیدعبدالحسین؛ حسین‌زاده، علی‌حسین و حسینی، سیده‌هاجر (۱۳۸۹). بررسی عوامل اجتماعی و اقتصادی مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی، جامعه‌شناسی کاربردی، ۲۱ (۴۰)، ۹۶-۷۳.
- نجات، امیررضا و علیرضا یآوری (۱۳۸۸). تهیه و تنظیم شاخص‌های عملکرد انتظامی (امنیت اجتماعی). دو ماهنامه توسعه انسانی پلیس، ۲۷، ۱۴۷-۱۲۵.
- نویدکیا، منیژه (۱۳۸۵). تأملی نظری در امنیت اجتماعی؛ با تأکید بر گونه‌های امنیت. فصلنامه مطالعات راهبردی، ۹ (۱)، ۷۲-۵۳.
- هزارجریبی، جعفر؛ سام‌آرام، عزت‌اله و حامد، محبوبه (۱۳۹۰). تبیین احساس امنیت در بین شهروندان تهرانی با تأکید بر نقش سرمایه اجتماعی، فصلنامه انتظام اجتماعی، ۳ (۱)، ۸۵-۴۷.
- یآوری بافقی، امیرحسین؛ صالحی صدقیانی، جمشید و هاشمی، صدیقه سادات (۱۳۸۹). تعیین تاثیر قاچاق موادمخدر بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران (امنیت ملی)، پژوهشهای مدیریت انتظامی (مطالعات مدیریت انتظامی)، ۵ (۴)، ۶۰۷-۵۸۵.
- یزدانی، عنایت‌الله و صادقی، زهرا (۱۳۸۹). امنیت اجتماعی و تأثیر آن بر امنیت ملی ایران (در قالب تهدیدات فرهنگی و اجتماعی). ماهنامه مهندسی فرهنگی، ۴۰ و ۳۹، ۶۴-۴۸.

- Balasubramanian, S & Ganapathy, S. (2011). Grey Relational Analysis To Determine Optimum Process Parameters For Wire Electro Discharge Machining (Wedm). *International Journal Of Engineering Science And Technology (Ijest)*, 3(1), 95-101.

- Buzan, B.(2009). *People, States and Fear: An Agenda for International Security Studies in the Post-Cold War Era*, ECPR pres.
- Buzan, B. ,Wver, O. & Wilde, J.(1997). *Security: A New Framework for Analysis*, Paperback.
- Chang, C., Tsai, C. & Chen, L. (2003). Applying Grey Relational Analysis To The Decathlon Evaluation Model. *International Journal Of The Computer, The Internet And Management*, 11(3), 54-62.
- Chang, C., Tsai, C. & Chen, L. (2003). Applying Grey Relational Analysis To The Vendor Evaluation Model. *International Journal Of The Computer, The Internet And Management*, 11(3), 45-53.
- Hou, J. (2010). Grey Relational Analysis Model For Multiple Attribute Decision Making In Intuitionistic Fuzzy Setting. *Journal Of Convergence Information Technology*. 5(10). 194-199.
- Kazancoglu, Y., Esme, U., Bayramoglu, M. Guven, O. & Ozgun, S. (2011). Multi-Objective Optimization Of The Cutting Forces In Turning Operations Using The Grey-Based Taguchi Method. *Materials And Technology*. 45 (2). 105-110.
- Li, M & Li, T. (2011). "The Grey Relational Analysis Of The Influence Factors Of Profit In Cartoon's Character Merchandising Rights". World Academy Of Science, Engineering And Technology, 59, 494-497.
- Nagpal, G., Uddin, M. & Kaur A. (2012). A Hybrid Technique Using Grey Relational Analysis And Regression For Software Effort Estimation Using Feature Selection. *International Journal Of Soft Computing And Engineering (Ijsce)*, 1(6), 20-27.
- Olsen, B And J, Hovden (2007). Societal Safety: Concept, Borders And Dilemmas, *Journal Of Contingencies And Crisis Management*, 15, 235-246.

پښتونستان ښار
پښتونستان ښار
پښتونستان ښار